

Op *Brassica* langs de Kleine Pruisweg werd een ♀ *A. nigro-aenea* K. gevangen. *A. angustior* K. is een zeldzame soort, een ♂ hiervan werd verzameld op de Cannerberg.

A. sericea Christ. werd tot nu toe alleen op de Franse Batterij verzameld, maar op die plaats is ze niet zeldzaam.

Een zeer vroege soort is *A. praecox* Scop. De ♀♀ van deze, tot de *varians*groep behorende bijen, hebben een vrij sterk behaard achterlijf, de ♂♂ kenmerken zich door hun kopbouw. Deze soort werd gevangen op *Salix* op 22 Maart 1950 (van der Vecht ♀ 29 Maart, ♂ 26 Maart, als eerste verschijningsdatum). Een paartje in copula werd op dezelfde datum, eveneens op *Salix* verzameld.

Rest mij nog een vangst te vermelden van een ♂ *A. florea* F. op *Bryonia* in de Wijngaard.

Tot nu toe zijn dus 22 soorten van het genus *Andrena* in het gebied van de Sint Pietersberg en omgeving gevonden. Ongetwijfeld zal verder onderzoek daar aan het licht brengen, dat nog andere soorten in het gebied voorkomen. Het ligt in de bedoeling om eventuele verdere gegevens in deze serie van artikelen bekend te maken.

EEN MOOIE ZELDZAME KRUISPIN UIT ZUID LIMBURG.

(*Araneus alsine* Wlk.)

Al herhaalde malen had ik in de afgelopen zomervacantie in Brunssum het weggetje gelopen, dat voor mij de kortste verbinding vormde tussen het klooster van de Zusters, waar ik gastvrijheid genoot, en het gedeelte van de Brunssummer-hei ten N. van het stort, het voorname terrein van mijn spinnenvangsten.

24 Aug. liep ik dit weggetje voor de laatste keer, de heerlijke en vruchtbare vacantedagen in die prachtige omgeving waren, jammer genoeg, weer ten einde. Hoewel ik op dat weggetje dwars door het veen elke struik en plant bijna van buiten kende, — spinnen zoeken gebeurt voetje voor voetje — keek ik toch weer gespannen uit en gebruikte telkens weer mijn sleepnet: men kon nooit weten, misschien zat er nog wel iets, wat ik niet had.

Enkele glinsterende webdraden tussen het gras trokken mijn aandacht: daar zat natuurlijk een spin, „zal wel weer een Hangmatspin

(*Linyphia*) zijn” — daar krielt het in die tijd van — ik wilde al doorlopen, maar zag gelukkig nog juist op tijd een klein verdord blaadje in de draden hangen. Niets bijzonders, die lagen er natuurlijk honderden in het rond, maar toch? Ik wist, dat onze allermooiste Kruisspinsoort, *Araneus alsine*, de gewoonte heeft om haar web laag bij de grond te maken en zelf steeds in een opgerold blaadje boven in haar web zit; gezien had ik het nog nooit, maar zo stond het in de boeken. Dus proberen! al gaf ik mezelf ook niet veel kans. Aspirine-buisje onder het blaadje, hier zacht tegenaan drukken, en jawel hoor, ze kwam er uit! Ruim 1 cm. lichaams-lengte (dus wat kleiner dan de gewone Kruisspin), kopborstwerk, achterlijf en poten, alles prachtig oranje gekleurd, het achterlijf bezaaid met kleine, ronde, gele vlekjes; van een folium, de bekende donkere bladfiguur, die bijna alle Kruisspinsoorten op het achterlijf hebben, is hier bijna niets te zien. Natuurlijk genoot ik van deze, in dubbele zin, mooie vangst. Na thuiskomst kon ik ook de Zusters, die mijn operaties met belangstelling volgden, van de schoonheid van het dier laten genieten, de volgende dag was er niet veel meer van over: in alcohol, het enige middel om spinnen te bewaren, verdwijnt de oranje kleur bijna geheel en gaat over in een bleke waskleur; alleen poten en kopborststuk behouden grotendeels hun kleur.

Natuurlijk heb ik verder gesnuffeld, geen enkel verdord blaadje was meer veilig, maar bij die ene vangst bleef het; het was trouwens al heel mooi. Onze grote spinnenkenner, Generaal van Hasselt, die ruim 50 jaar lang spinnen heeft verzameld, geeft 4 vindplaatsen in ons land nl.: Loosduinen, Breda, Oirschot en Winterswijk (Catalogus Araneorum 1886 en Supl. II 1890). Zelf heb ik twee maal een rondzwervend ♂ gevonden: Enschede „Aamsveen” 7-8-1946 en Helenaveen 9-8-1947; deze zijn lang niet zo opvallend en ik ontdekte ze ook pas veel later bij het determineren van de buit.

Volgens Wiehle (Die Tierwelt Deutschlands — Spinnentiere T VIB S 85) komt deze soort waarschijnlijk verbreid voor, maar wordt zelden gevangen, omdat men ze niet weet te vinden. Hij zelf vond ze op alle geëigende plaatsen: tussen het gras op vochtige bosplekken, boswegen en veengebieden; ze is uit verschillende landen van Europa bekend.

Mijn dagen in Brunssum zijn goed geweest!

In 7 dagen (17—20 April en 22—24 Aug. 1950) ving ik er 68 verschillende spinnensoorten, waar onder zich diverse zeldzaamheden bevonden en 14 soorten, die nieuw zijn voor Limburg. Binnenkort hoop ik de volledige lijst van mijn vangsten voor het Natuurhistorisch Museum te Maastricht in het Maandblad te publiceren.

Zuid-Limburg is ook een mooi spinnenland, de Brunssumerhei niet het minst!

P. CHRYSANTHUS O.F.M. Cap.

HYMENOPTERA ACULEATA

IV.

Vier soorten uit Limburg, nieuw voor de Nederlandse Fauna.

door

Drs H. SANDERS (Roermond)

Op de Entomologen vergadering, die 12 October te Maastricht werd gehouden, werden de volgende soorten ter kennismaking meegebracht.

Tiphia ruficornis Klug.

Reeds tweemaal is deze soort in de litteratuur van Nederlandse vangsten ter sprake gekomen. Allereerst in de Entomologische Berichten dl. V no. 111 (J. Lindemans 1920). Vervolgens in hetzelfde orgaan dl. XII no. 273 (van Lith 1947). In beide gevallen wordt er gesproken over eenzelfde vangst nl. een ♂ gevangen te Vorden op 8 Aug. 1919. Van Lith twijfelt echter in zijn boven vermeld artikel of dit wel de echte *Tiphia ruficornis* is. Inderdaad is deze enige tot nu toe bekende vangst uit ons land een klein exemplaar van de gewone *femorata*, met enigszins afwijkend aderverloop in de voorvleugels. Dit bleek naderhand toen ik materiaal aan van Lith ter beschikking stelde, door mij te Lerop 1949 gevangen. Aldus van Lith: „Na vergelijking met uw *Tiphia ruficornis* is mij nu definitief gebleken, dat het z.g. ♂, destijds door Lindemans gevangen, geen *ruficornis* is”. (in litt.).

De soort werd door mij Juli 1949 in behoorlijk aantal ♂♂ zowel als ♀♀ gevangen. Echter beperkt tot een betrekkelijk klein vangterrein. Overal elders werd wel *femorata* en *minuta* aangetroffen, doch nergens een exemplaar van *ruficornis*, hoewel speciaal naar deze soort werd uitgekeken. Ook in dit jaar 1950 werden enkele ♂♂ en ♀♀ van *ruficornis* aangetroffen, weer

op dezelfde vindplaats. Ik ben benieuwd of deze soort nu ook elders in Limburg zal gevonden worden. Vermeldenswaard is nog, dat in het Natuurhist. Museum te Maastricht zich 3 ♀♀ van deze soort bevinden, gevangen door Wassmann, echter zonder datum en vindplaats-etiket. Waarschijnlijk zijn ook dit toch wel Nederlandse exemplaren geweest.

Nomada tormentillae Alf.

E. Stoeckert (in Schmiedeknecht 1930) schrijft p. 986: „Es ist nicht verwunderlich, wenn auch in verhältnismässig gut durchforschten Gegenden immer wieder neue Formen fest gestellt werden... Hierbei ist allerdings zu beachten, dass man bei einer strengen Auffassung des Artbegriffs eine Reihe von Formen auch nur als Rassen (Unterarten) derselben Hauptart ansehen könnte.” Zo is het ook met *N. tormentillae*, wanneer men ze vergelijkt met *roberjeotiana* Pz. De verschillen tussen deze twee soorten zijn betrekkelijk gering en de verwantschap is in ieder geval zo groot, dat men omwille daarvan wellicht beter doet om van ondersoort te spreken, in dat geval *N. roberjeotiana tormentillae*. Terwijl de gastheer van *roberjeotiana* nog altijd niet met zekerheid vaststaat, is *tormentillae* gespecialiseerd op *Andrena tarsata* Nyl. Deze laatste soort, die in ons land zeldzaam is, komt in Midden-Limburg plaatselijk in aantal voor. Ik vond ze in het hele gebied van Lerop tot Echt, maar gebonden aan een bepaald biotoop, waarbuiten men tevergeefs zal zoeken. De *Nomada*'s, die hierbij gevangen werden bleken inderdaad voldoende kenmerken te bezitten om ze te rekenen tot *tormentillae* Alf. (det. Verhoeff). Terloops zij hier nog vermeld dat *roberjeotiana* Pz. in de Augustusmaand de overheersende *Nomada*-soort is in Midden-Limburg. Ook van Zuid-Limburg zijn mij meerdere vindplaatsen bekend o.a. Epen, Gulpen, Heerlen, Brunssum, maar voorzover mijn eigen waarnemingen strekken, is het optreden daar niet zo massaal. De soort verschijnt omstreeks half Juli, bereikt rond 15 Augustus een hoogtepunt, om daarna geleidelijk in aantal af te nemen.

Andrena distinguenda Schck.

Van deze soort werden door mij twee ♀♀ gevangen te Ransdaal op 5 Mei 1946. Het is een kleine *Andrena*, niet veel groter dan een